

't Schrijvertje

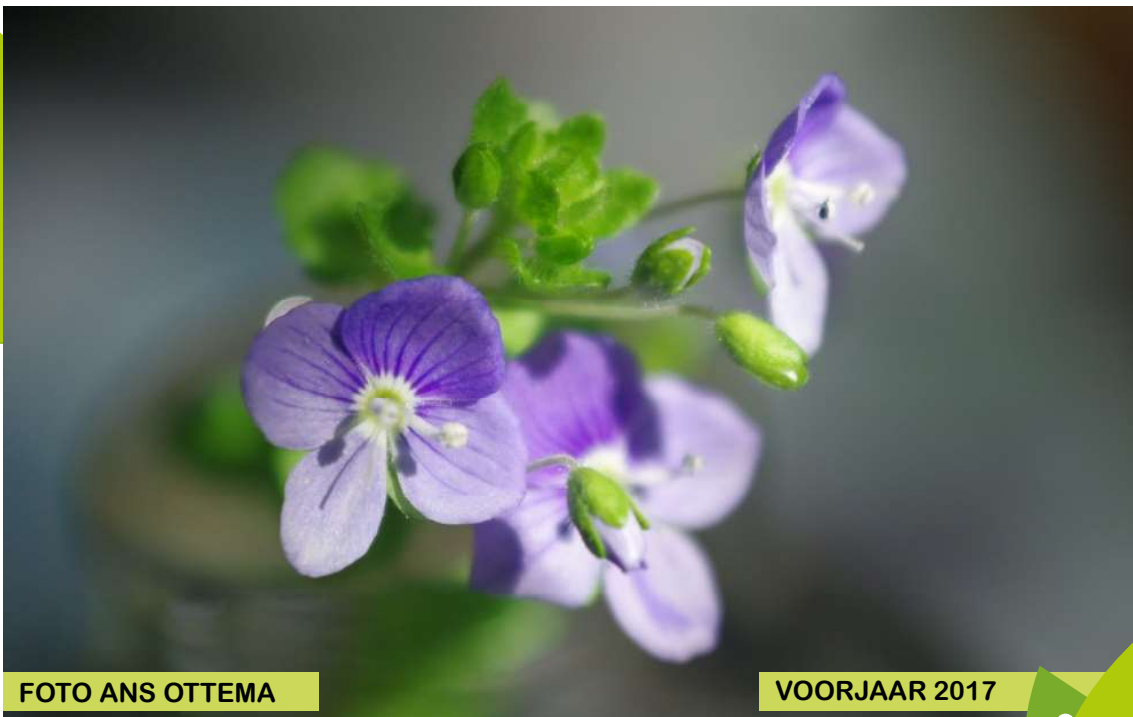

FOTO ANS OTTEMA

VOORJAAR 2017

NIEUWSBRIEF IVN NOORD-MIDDEN ACHTERHOEK

BELEEF DE NATUUR!

ivn

Van de redactie

Laatst mocht ik een rondje lopen langs de Berkel bij Almen met vier cursisten van de Natuurgidsenopleiding die IVN-Oost Achterhoek samen met IVN-NMA organiseert. Deze cursisten maken als afstudeeropdracht een bijzondere, leerzame wandeling vanuit Almen langs de nieuwe meanders van de Berkel. En aangezien ik in mei ook een wandeling in dat gebied zal gidsen, hebben we onze wederzijdse ervaringen uitgewisseld.

Ondanks de koude wind was toch al te zien dat de natuur klaar is voor de lente. Nog een paar warme dagen en we kunnen weer overal de eerste voorjaarsplantjes uit de grond zien komen. In mijn tuin staan de vroege bolletjes al met hun kopjes boven de grond.

Dit nummer van 't Schrijvertje kunnen we met recht een voorjaarsnummer noemen. Niet alleen is dat in dit nummer het thema, maar in dit Schrijvertje presenteren ook de nieuwe redactieleden zich voor het eerst aan de lezer.

Carola Dekker, Jeanet Moorman, Erik Mol en ondergetekende hebben zich ingespannen om een nieuwe opzet te maken en zich waardige opvolgers te tonen van het werk dat Dientje Aalbers en haar team in de afgelopen jaren hebben verricht.

't Schrijvertje zal vier keer per jaar verschijnen – in maart, juni, september en december – en elk nummer zal in het teken staan van het seizoen waarin het uitkomt. We willen veel aandacht besteden aan al de verschillende activiteiten in onze vereniging en ook een plekje inruimen voor de jeugd.

Duurzaamheid is (in elk geval) dit jaar een speciaal thema. Naast informatie willen we ook allerlei interessante nieuwtjes rond Duurzaamheid voor jullie verzamelen.

Als nieuwe rubriek introduceren we 'De favoriete plek van...'. We nodigen leden uit om in het kort iets te vertellen over een natuurgebiedje dat hun het meest dierbaar is. Heb je zo'n speciale plek, meld je dan!

Ik hoop van harte dat we erin zullen slagen de juiste toon te vatten en jullie veel plezier te bezorgen met 't Schrijvertje nieuwe stijl. Ik wens iedereen een heel mooi voorjaar!

Karen Groeneveld

Vooruitblik avondwandeling Stelkampsveld

**Op donderdag
22 juni organiseren we hier een
avondwandeling.**

Goede reden om er vast even bij stil te staan. Het gebied is zeer divers door de aanwezigheid van vennen, kalkmoeras, vochtige heide, droge heide, schraalland, blauwgrasland en beekbegeleidende bossen. Door het afplaggen tot op de minerale bodem, jaarlijks maaien en een wisselende (hoge) waterstand krijgen bijzondere en kwetsbare flora en fauna niet alleen de

kans zich hier te ontwikkelen, maar ook om te blijven voortbestaan. Ter bescherming van deze bijzondere natuur is het Stelkampsveld aangewezen als Natura 2000-gebied, als fraai voorbeeld van het Achterhoekse kampenlandschap.

Je kunt hier bijzondere planten vinden als zonnedauw, moeraswolfsklauw, heidekartelblad, tormentil, spaanse ruiter, blauwe knoop, kale jonker en nog veel meer bijzondere soorten. Er komen maar liefst zes verschillende soorten orchideeën voor,

namelijk de gevlekte orchis, rietorchis, vleeskleurige orchis, moeraswespenorchis, brede orchis en welriekende nachtorchis. Tijdens de avondwandeling zullen we zeker genieten van veel van deze bijzondere planten.

Een bijzonderheid om naar te luisteren in het Stelkampsveld is het prachtige 'gekrek' van de boomkikker. Dat is een felgroen kikkertje dat zich verschuilt in struikgewas, bramenstruiken of boompjes. Maar hij houdt ook erg van zonnen en het kan dan ook zo maar gebeuren dat je

Waarom is de zonnedauw een vleesetend plantje?

De prooi dient om de plant te voorzien van voedingsstoffen, die vrijwel afwezig zijn in de zeer voedselarme bodem waar dit plantje leeft.

hem ergens op een blad ziet zitten.

Ik heb hem gevraagd een optreden te geven tijdens de avondwandeling en met een beetje geluk heeft hij tijd!

Ik hoop dat ik iedereen enthousiast en nieuwsgierig heb gemaakt naar dit buitengewoon interessante gebied. Kom het Stelkampsveld op 22 juni met eigen ogen bekijken en laat je verrassen.

Geniet ervan!

Carola Dekker

De Pinksterbloem is
de waardplant van
het Oranjetipje

Wat valt er
te zien in het
voorjaar?

In tegenstelling tot wat de naam doet vermoeden, bloeit de Pinksterbloem al vroeg in het voorjaar. Vroeger kleurde de bloem hele velden paars, maar dit zie je tegenwoordig niet zoveel meer.

De Pinksterbloem is de waardplant van het Oranjetipje, een prachtig klein vlindertje. Deze vlinder zet flesvormige eitjes af vlakbij de bloemknop. Die eitjes zijn eerst licht van kleur en worden later oranje. De vlinder vliegt tussen half april en eind mei. De rupsen kun je tussen half mei en half juni waarnemen.

Wanneer je een veld ziet met pinksterbloemen, dan is het leuk om te kijken of je het Oranjetipje rond ziet vliegen en of er eitjes op de planten zitten.

Dovenetel op paadje van Heure naar Beekvliet

Sleedoorn bij Den Brummel in Broculo

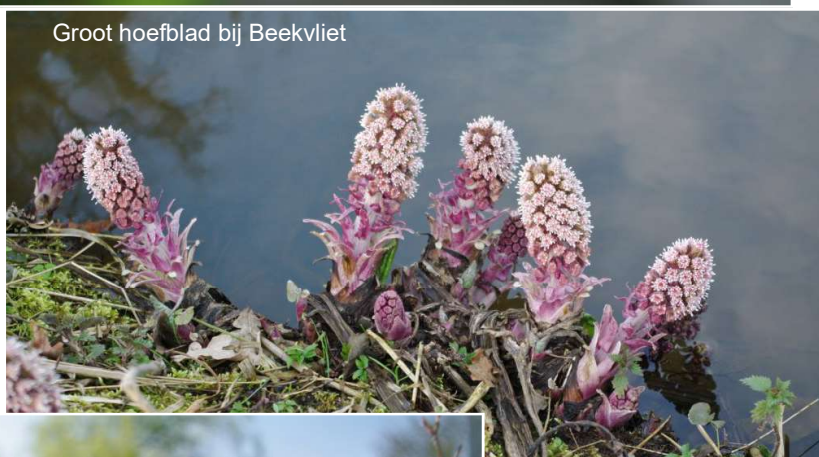
Groot hoefblad close-up

Ereprijs in het Elbrink in Borculo

Sleedoorn close-up

Groot hoefblad bij Beekvliet

Paardenbloem bij het Hambroek in Borculo

Foto's van Ans Ottema

Nieuws uit de vereniging

Op allerlei plekken zijn mensen uit onze vereniging bezig met het organiseren van leuke activiteiten, vaak in samenwerking met andere organisaties. In deze rubriek willen we daar aandacht aan besteden.

Gastheerschap van het Landschap

De cursus Gastheer van het Landschap leidt recreatieondernemers op om hun gasten beter te kunnen informeren over het landschap, de natuur en de eigen omgeving.

Zo maken zij het verblijf van hun gasten én het gebied aantrekkelijker. Hiermee onderscheiden bedrijven zich als duurzame onderneming met aandacht voor natuur en landschap en als enthousiaste 'Gastheer van het Landschap'.

Dit voor- en najaar organiseert IVN-landelijk de cursus in de gemeente Bronckhorst. En IVN-NMA is gevraagd een bijdrage te leveren. Gerard Doornbos zal een inleiding houden over het ontstaan van het landschap in de regio en mogelijk zullen enkele gidsen de deelnemers nog rondleiden in het gebied rond Vorden.

www.ivn.nl/gastheer-van-het-landschap

Samenwerking met de Berkelzomp

Samen met de Berkelzomp gaat IVN-NMA dit jaar gecombineerde vaar- en wandelactiviteiten aanbieden in Borculo. De publiciteit wordt verzorgd door het Toeristisch Informatiepunt. Meer info komt op de (nieuwe) website.

Staringjaar

Ook IVN-NMA doet mee met het Staringjaar. We zijn bezig met het maken van een fietstocht langs sporen van Staring in het landschap. Waarschijnlijk in de zomer of vroeg in het najaar zullen we deze fietstocht houden. Wie mee wil helpen of wil gidsen is bij deze vast van harte uitgenodigd! ivnnma@gmail.com

Festival Lokaal

We doen weer meer met Festival Lokaal, een inspiratiefestival voor kinderopvang en basisonderwijs. Dit vindt plaats in de Schouwburg Lochem op woensdag 5 april 2017 van 14.00 tot 16.30 uur. We willen hier iets laten zien van de leuke activiteiten die IVN-NMA voor de jeugd organiseert. www.facebook.com/bredeschoollochem

Scouting Band Festival

Op 20 mei 2017 vindt het Scouting Band Festival in Lochem plaats. De Graaf Otto Groep organiseert in Lochem een fantastisch spektakel in het bos aan de Gageldijk. Hier vinden allerlei activiteiten plaats rond scoutingavonturen, muziek, dans, techniek, koken en outdoor.

Wij gaan hier aan meedoen met activiteiten rond de zintuigen. Het wordt een hele leuke dag. Wie het leuk vindt om mee te doen, meld je aan via ivn.nma@gmail.com! We kunnen alle hulp gebruiken.

www.scoutingbandfestival.nl

Zoals ieder jaar organiseren we weer een Vroege Vogelcursus. Dit keer met aparte groepen voor beginners en gevorderden. Er zijn nog plaatsen beschikbaar! Drie excursies op zaterdag 18 maart, 25 maart en 8 april van 7.00 tot 9.00 uur. Kosten: € 9,- voor IVN-leden en € 12,- voor niet-leden.

Geef je op via: cursus.ivnma@gmail.com

Dit jaar nieuw: Cursus natuurlijk tuinieren

Wat is dat eigenlijk, 'natuurlijk tuinieren'? Waarom zou je dat toepassen in je tuin? Wie zich dat wel eens afvraagt moet zich meteen aanmelden!

Theorieavond is op woensdag 19 april in 't Onderschoer in Barchem, van 19.30 uur tot 22.00 uur. Praktijkdagen op de zaterdagen 22 april, 29 april en 13 mei van 9.00 uur tot 13.00 uur, in de Natuurtuin in Lochem of elders. Docent is Etty Segers.

De prijs bedraagt € 13,-- voor IVN leden, niet-leden € 17,-- . Opgave vóór 5 april via cursus.ivnma@gmail.com

Hulp gezocht bij de Slootjesdag!

Wij zijn bezig met het organiseren van de Slootjesdag 2017. Deze wordt gehouden op 10 juni 2017, bij de Veengoot in Vorden.

We zoeken nog wat enthousiaste mensen die het leuk vinden om ons deze dag te helpen.

Het gaat om de ochtend van 10.00 tot 12.00 uur of de middag van 13.00 tot 15.00 uur.

Natuurlijk ben je ook de hele dag welkom!

Lijkt het je leuk om ons deze dag te helpen, stuur dan een mailtje naar Alie Perdok of Jeanet Moorman: alie.perdok@hotmail.com of jeanetmoorman@hotmail.com

De favoriete plek van:

Dientje Aalbers

Mij is gevraagd om als eerste de aftrap te geven voor de nieuwe rubriek: De favoriete plek van...

Het hele jaar door, in elk seizoen kan ik mij geen mooier plekje voorstellen dan het Stelkampsveld nabij Borculo en wel met name dat gedeelte langs de Maandagsdijk. Hier heb ik zo veel goe-

de herinneringen liggen. Om te beginnen liep ik hier vroeger al vaak, maar toen was het nog een dicht begroeid, donker bos: bij ons genoemd 'Het Zwarte Woud'.

Tijdens de werkzaamheden van de werkgroep Landschapsbeheer heb ik vele mooie natuurbelevissen gehad. Nog denk ik graag terug aan die ochtend, dat er een hele groep buizerds rondvloog boven het gebied. Ook de

tijgerspin en haar cocon heb ik daar tijdens die werkochtenden voor het eerst

gezien. Van de vogels zie en hoor ik vaak de geelgors en de boompieper met z'n prachtige gezang en het vliegen van boom naar boom als een parachootje.

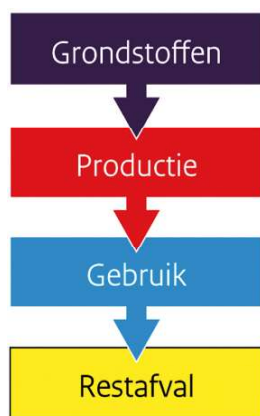
Bij mijn eigen wandelingen zag ik regelmatig in de braamstruiken de boomkikkertjes. Tijdens die wandelingen at ik vaak, met onze rug tegen een boom gezeten, mijn lunch. Eens zat ik op het bruggetje over de Oude Beek naar de boom tegenover mij te kijken naar een zwaluwgezin. Ze zaten gezamenlijk op een tak. Vader en moeder vlogen regelmatig weg om voedsel te halen. De jonge zwaluwen zaten geduldig te wachten tot pa en ma terugkwamen en vlogen ze tegemoet om in de vlucht het lekkere hapje aan te nemen. Daar kun je urenlang naar kijken. En dan het prachtige kikkerconcerten bij het venetje.

Ik hoop hier nog vaak mijn boterhammetje te mogen opeten. En ben benieuwd hoe het gebied zich in de toekomst ontwikkeld.

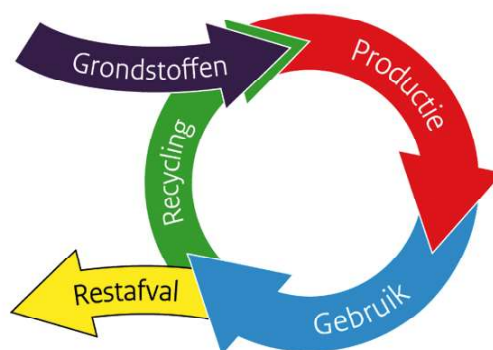
**Om te
beginnen liep ik
hier vroeger al
vaak, maar toen
was het nog een
dicht begroeid,
donker bos: bij
ons genoemd
'Het Zwarte
Woud'.**

Voor de circulaire omslag zijn niet alleen technische innovaties nodig, maar ook sociale en economische.

Lineaire economie

Keteneconomie met recycling

Circulaire economie

Van Afval Naar Grondstof

Alles dat wij mensen doen, draait op wat de aarde ons geeft. We gebruiken haar grondstoffen voor voedsel, drinkwater, onderdak, kleding en elektrische apparaten. Onze auto's, treinen en vliegtuigen rijden of vliegen op haar brandstoffen. Ze geeft ons warmte en verkoeling. We zijn letterlijk nergens zonder onze aarde.

Het is hoog tijd om een nieuw systeem te bouwen.

Helaas heeft de capaciteit van onze aardbol grenzen. Alleen als we vanaf nu slimmer omgaan met onze grondstoffen, kunnen we ook in de toekomst nog wel-

varend leven op een gezonde planeet. Het is hoog tijd om een nieuw systeem te bouwen. In de wereld van het afval is een verandering in gang gezet om van afval nieuwe grondstof te maken. De traditionele lineaire economie is gebaseerd op onbeperkt beschikbare grond- en hulpstoffen. Dit model, waarvan de eindfase van een product niet 'hergebruik' maar 'vernietiging' is, loopt tegen haar grenzen aan. De voorraden van ruwe grondstoffen zijn namelijk beperkt en schaars ligt binnen afzienbare tijd op de loer.

In de circulaire economie verdwijnt het afval zoals we dat nu ken-

nen. Afval is dé nieuwe grondstof. Vrijwel alles dat we straks gebruiken, wordt steeds opnieuw gebruikt. We maken de cirkel rond. Zo sparen we behalve onze grondstoffen ook het milieu en dragen we bij aan andere grote uitdagingen van deze tijd, zoals klimaatverandering.

Doe je mee met de circulaire economie?

Om een circulaire economie te kunnen realiseren, moeten we niet alleen onze manier van produceren en consumeren veranderen, maar vooral ook onze manier van denken. We moeten

het samen doen! Zo zullen wij vaker iets delen in plaats van te bezitten, zoals deelauto's.

Voor de circulaire omslag zijn niet alleen technische innovaties nodig, maar ook sociale en economische.

Nederland staat aan de vooravond van grote veranderingen als het gaat om de circulaire economie. Dat stelt ons niet alleen voor uitdagingen, het biedt ook mooie en grote kansen voor ons. Doe je mee met de circulaire economie? Je kunt zelf al meedoen door al je afval/grondstoffen te scheiden of voedsel niet meer weg te gooien.

Erik Mol

Nieuwtjes over duurzaamheid

Earth Hour: één uur het licht uit voor de aarde

Op 25 maart 2017 vindt Earth Hour plaats: het moment waarop je laat zien dat je de aarde belangrijk vindt. Door een uur het licht uit te doen, geven miljoenen mensen, bedrijven en gemeentes wereldwijd op hetzelfde tijdstip het signaal af dat ze zich zorgen maken over de toekomst van onze planeet. En vooral over de rol van klimaatverandering als één van de grootste bedreigingen voor onze natuur.

En... het begint bij onszelf. Als we ons allemaal daarvan bewust zijn, geven we samen de aarde door! Hoe meer deelnemers tijdens Earth Hour, des te krachtiger is het signaal en de bewustwording dat we zuinig moeten zijn op onze aarde.

Doen jullie ook mee?

Aardehuizen in Olst

In Olst is een project gaande waarin een wijk van 23 aardehuizen wordt gerealiseerd. De aardehuizen zijn geïnspireerd op Earthships van architect Michael Reynolds. Een aardehuis, is een duurzaam en ecologisch verantwoord huis, dat geheel onafhankelijk in alle behoeften van zijn bewoners kan voorzien.

Een aardehuis:

- voorziet zelf in stroom en water
- is gebouwd met gerecycleerd materiaal
- verkleint zo de afvalberg zonder beroep te doen op nieuwe grondstoffen.
- wordt zó ingericht en van milieubewuste technologie voorzien, dat het geen beroep hoeft te doen op openbare nutsvoorzieningen.

Meer info en mogelijkheid voor een rondleiding zie www.aardehuis.nl

Op zaterdag 25 maart is het **Landelijke Opschoondag** 2017. Doe mee en help zwerfafval in jouw omgeving te verwijderen! Ruurlo Schoon is in februari al begonnen met de voorbereidingen voor de grote opruimdag op zaterdag 11 maart. En in maart duiken vrijwilligers in Vorden het buitengebied in om zwerfvuil op te ruimen.

Lezing Klimaatverandering

Op dinsdag **11 april 2017** om 20.00 uur organiseert Groei & Bloei een lezing over klimaatverandering.

Spreker is de

**meteoroloog
Reinier v.d. Berg.**

Het vindt plaats in
Zaal Bousema,
Zutphenseweg 35
Lochem.

Kosten € 5,00

Manifest: Een leefbare wereld voor onze kleinkinderen

Grootouders voor het klimaat heeft het manifest 'Een leefbare wereld voor onze kleinkinderen' opgesteld. Dat is een oproep aan alle politieke partijen om klimaatverandering hoog op de agenda te zetten. Stevig en consistent klimaatbeleid is van groot belang om een leefbare wereld voor onze kleinkinderen te waarborgen.

De oproep in het kort:

- De wereld van onze kleinkinderen wordt zeer ernstig bedreigd door klimaatverandering.
- De opwarming moet beperkt worden tot maximaal 1.5 graad: met de huidige afspraken komen we boven 3 graden uit. Voor omschakeling naar een duurzame economie is een krachtig overheidsbeleid cruciaal.

Wilt je dit manifest ondertekenen kijk dan op
www.grootoudersvoorhetklimaat.nl

Scharrelkids

**Benthe Harkink
in de natuur**

Hoe lang ben je lid van de jeugdgroep?
Ongeveer 4,5 jaar

Wat is het leukste wat je met de Jeugdgroep hebt gedaan?

Naar de Steengroeve in Winterswijk.

Wat is het leukste dat je in de natuur hebt meegemaakt?

Dat er een kikker op mij sprong.

Wat hoop je ooit nog eens mee te maken?
Een hele vroege wandeling tijdens de zonsopgang

Zorg wel dat het materiaal goed stevig vast zit, zodat de vogels er niet mee op de loop gaan .

Maak een insecten hotel.

Het vroege voorjaar is dé tijd om een insectenhotel te maken. Dat kan met allerlei verschillende materialen.

Als je een tuin hebt, kun je daar veel materiaal uit gebruiken. Takjes en steentjes bijvoorbeeld. Of je kunt gaatjes boren in boomstammetjes.

Het is erg leuk om te kijken hoe snel hier al insecten in gaan zitten.

Daar kun je de hele zomer plezier van hebben. Zorg wel dat het materiaal goed stevig vast zit, zodat de vogels er niet mee op de loop gaan .

Eten uit de natuur

Gevulde eieren met vogelmuur

Ingrediënten:

handje vogelmuur
boter
zout
eieren
mayonaise
peper en kerrie

Verwijder de harde steeltjes en de lelijke blaadjes. Smoor de rest in een klein beetje boter met eventueel wat zout. Laat het afkoelen en snijd het heel fijn. Kook ondertussen de eieren en laat deze ook afkoelen. Pel de eieren, snijd ze doormidden en doe het eigeel in een bakje.

Meng de vogelmuur met de mayonaise, peper, kerrie en eigeel. Vul met het mengsel de eieren.

De hoeveelheid heden is een beetje schatten, net hoe je het zelf lekker vindt.

Idee uit het boek: Eten en Drinken met Wilde planten van Laurette van Slobbe

Agenda en nieuws uit de omgeving

Maart

NL-DOET in de Natuurtuin.

In het kader van NL-DOET wordt er weer geklust in de Natuurtuin op zaterdag 11 maart vanaf 9.00 uur. Ook landschapsbeheer is aanwezig in de tuin. Ze verkopen brandhout en mogelijk nog meer leuke dingen. Natuurtuin Lochem, hoek Albert Hahnweg –Enkweg in Lochem

Voorjaarsbloeiers Kasteel Hackfort te Vorden

Zondag 12 maart 14.00 uur vanaf parkeerplaats kasteel Hackfort, Baakseweg 6 in Vorden

Verenigingavond Klimaatverandering

Thijs de la Court houdt een presentatie over de huidige kennis van klimaatverandering.

28 maart 19.30 uur in 't Onderschoer in Barchem

April

Landgoed de Kieftskamp

Zondag 9 april 14.00 uur vanaf de Lieferinkweg (zijweg van Lindeseweg) bij het begin van de Kieftskampweg

IVN-Zutphen:

Excursie voor vroege vogels op de Gorsselse heide

Zondag 23 april 2017 06.00 uur

info: markegorsselseheide.nl

Verenigingavond over Uilen

door Cees van Beinum

25 april 19.30 uur in 't Onderschoer in Barchem

Mei

Langs de Berkel

Zondag 14 mei (Moederdag) 14.00 uur vanaf de parkeerplaats van zwembad de Berkel, Berkelweg 7 in Almen

Verenigingavond Bezoek NL Solarpark de Kwekerij

30 mei 19.30 uur vanaf de parkeerplaats aan de Stekweg in Hengelo (Gld.)

Juni

IVN Sloopjesdag

Zaterdag 10 juni

Meer informatie volgt!

IVN-Zutphen:

Wandeling van 11 km langs de IJssel van Wilp naar Zutphen

Zaterdag 10 juni: 13.00 uur vanaf het IJsselpaviljoen bij oude IJsselbrug Zutphen

Opgave: krimp43@hetnet.nl

Hagenbeek te Barchem

Zondag 11 juni 14.00 uur vanaf de parkeerplaats van Staatsbosbeheer aan de Flierdijk te Barchem

Midzomeravond

De Natuurtuin in Lochem organiseert zoals ieder jaar op woensdag 20 juni weer een midzomeravond.

Landgoed Beekvliet en Stelkampsveld

Donderdagavond 22 juni 19.00 uur vanaf het witte huis Jachtschut halverwege Borculo en Barchem (IVN borden)

Nieuws uit de omgeving: Plattelandswandeling

Toeristenbelang Laren organiseert zondag 26 maart voor de vierde keer een plattelandswandeling in de mooie omgeving van Laren in Gelderland. Er zijn twee routes: één van 7,5 kilometer en één van 11 kilometer. Het bijzondere van deze wandeling is dat je op plekken komt die anders niet opengesteld zijn voor publiek. Je kan over paden lopen die anders alleen voor de koeien zijn. Of een particulier bospad.

Kijk voor meer informatie op de site van www.toeristenbelanglaren.nl

Startplaats:

Ijsbaan roowinkel

Starttijd:

van 9.30 tot 12.00 uur

Kosten:

€ 2,50 per persoon

Honden mogen niet mee!

Algemene Ledenvergadering op dinsdag 4 april

De Algemene Ledenvergadering vindt dit jaar plaats in Dorpshuis Ons Huis in Almen. We nodigen bij dezen alle leden en donateurs uit om aanwezig te zijn bij deze bijeenkomst.

Inloop vanaf 19.30 uur, start van de vergadering om 20.00 uur.
Adres van het Dorpshuis is Dorpsstraat 37 in Almen.

Dit keer zullen we het over een heel andere boeg gooien. We willen minder tijd besteden aan vergaderen en meer tijd aan informatie uit de vereniging en van IVN-Landelijk. Daarnaast komt Pien Pon ons vertellen over het nieuwe Staringmuseum in Almen en bijzonderheden van het Staringjaar.

Tot slot is er gelegenheid om elkaar te spreken onder het genot van een drankje. We zullen er een inspirerende avond van maken en hopen alle onze leden te mogen verwelkomen!

Colofon

Redactie en tekst:
Carola Dekker
Erik Mol
Jeanet Moorman
Karen Groeneveld

Foto's seizoen:
Ans Ottema

Opmaak:
Paula van Enk

Berichten voor het
zomernummer insturen voor 15
mei naar:
ivnnma@gmail.com